

Izvorni znanstveni članak
UDK: [7.079:78.071.1/2-055.2]
(497.583 Omiš)“1967/2015”

NACRTAK

U radu se, po prvi put u našoj etnomuzikološkoj literaturi, progovara o ženama koje su na festivalima dalmatinskih klapa u Omišu sudjelovale kao voditeljice, skladateljice i obrađivačice. Dan je pregled djelovanja žena na ovom festivalu od njegovih početaka do 2016. godine. Žene su najprije djelovale kao voditeljice, potom kao skladateljice, a tek su u novije vrijeme i obrađivačice klapskih pjesama. Broj voditeljica u odnosu na muške u početku je iznosio 24%, ali posljednjih godina ima ih sve više. Pojavljivanje žena na području skladateljskoga djelovanja u okviru Omiškoga festivala čini jedan skromniji broj imena i skladbi koje nisu, osim iznimki, našle prostor daljnje recepcije. Na obrađivačkom području žene su se počele pojavljivati pred dvadesetak godina. Danas ih je sve više glazbeno obrazovanih na odjelima muzičkih akademija, a u taj posao ulaze profesionalno.

Ključne riječi: voditeljice, skladateljice, obrađivačice, Festival dalmatinskih klapa u Omišu

Podaci iz 2006. godine o zastupljenosti žena na našoj sveukupnoj glazbenoj sceni kazuju da je na području glazbe ukupno 110 žena (9,1%) i 1094 muškarca (90,9%) (Ceribašić 2006: 266). Skladateljice su u povijesti glazbe tek rubno prisutne (ibid. str. 271.). Među dirigentima današnjega 21 hrvatskog orkestra zastupljenoga na internetskoj stranici Hrvatske udruge orkestralnih i komornih umjetnika (www.huoku.hr/hrvatskiorkestri.htm, 10. travnja 2005.) samo je jedna žena – Nada Matošević, koja je na čelu Riječke filharmonije. (ibid. str. 274.). Sudeći prema HOL-u¹, jedino je područje u kojemu glazba ne može bez žena – pjevanje. Među svim glazbenim zanimanjima od ukupno 110 upisanih žena u HOL-u njih 88 (ili 80%) čine pjevačice. (str. 276.). Poseban je tretman glazbene pedagogije koja je pretežno ženska glazbena profesija. (Ceribašić, str. 275.).

U ovom radu postavljamo pitanje kako se sve to ogleda na području klapske pjesme?

Sudjelovanje žena na Festivalu dalmatinskih klapa u Omišu pratilo je muškarce u laganom odmaku. Nakon osnutka Festivala (1967. godine) godine 1970. nastupila je mješovita klapa *Tramuntana* iz Biograda. Klapu su činila četiri pjevača i

---

1 *Hrvatski opći leksikon* (ur. A. Kovačec, 1966)

jedna pjevačica. U toj je kombinaciji prvi alt zamijenio prvoga tenora.²

U *Ljetopisima Festivala dalmatinskih klapa - Omiš 1967.-2006.* (Grgić 2006: 175 -177) u popisima ženskih klapa navodi klapu Ča iz Splita kao prvi ženski sastav koji je nastupio 1972. godine, ali samo u Večeri novouglazbljenih skladbi³. *Žetalice* iz Blata na Korčuli nastupile su 1973. godine izvan konkurencije, kao gošće Festivala. U nenatjecateljskom dijelu 1974. godine nastupaju pjevačice ženskoga sastava *Filip Dević* (Grgić 2006: 63) koje djeluju pri istoimenom splitskom KUDŽ-a⁴. Izvode pjesme: *Ej, pitaju me odakle si mala* i *Divojka je mileda brala*, iz repertoara Dalmatinske zagore i sjeverne Hrvatske „pa su ih ubrzo prozvali splitskim ‚Ladadicama’.”⁵

Klapa *Zadranke* prva su ženska klapa koja je nastupila u natjecateljskom dijelu Festivala dalmatinskih klapa u Omišu, ravnopravno s muškim klapama i s klap-skim repertoarom oblikovanim u homofonom četveroglasju. Nastupile su 1976. godine na 10. Festivalu dalmatinskih klapa u Omišu s pjesmama *Mila mi je govorela majka* i *Znaš neviro kako si se kleja*.

Nakon njih otvorila su se vrata za brojne ženske klape koje se od 1991. godine natječu u posebnoj natjecateljskoj večeri. Od 2006. godine natječu se na izlučnim večerima u kombinaciji s muškim klapama pri čemu se posebno vrednuju za kvalifikaciju u posebnoj finalnoj večeri.

Prema statističkim pokazateljima, broj ženskih klapa je postupno i sustavno rastao. Do 1985. godine nastupila je na Festivalu klapa u Omišu 41 ženska klapa, od 1986. do 1995. godine njih 80, od 1996. do 2005. godine 266 te od 2006. do 2015. godine 284 klape. Godine 2013. svojim brojem ženske klape su pretekle muške (36 prema 31)!

Pojava klapa na festivalskoj pozornici, dakle s posebnim načinima prezentacije tradicijskih oblika, omogućio je ženama da se i one ubrzo pojave kao nositeljice tradicije proizašle iz istih glazbenih okvira klapskih pjesama. U spontanom glazbenom izražavanju i žene i muškarci izražavali su se pjesmama istih glazbenih osobina koje danas prepoznajemo pod nazivom klapske.⁶

---

2 Takvoga su sastava bile neke kasnije klape, npr. klapa *Lindō* iz Dubrovnika i *Puntari* iz Omiša.

3 Voditelj im je bio Silvije Bombardelli, jedan od najpoznatijih splitskih skladatelja. Bio je ravnatelj Festivala dalmatinskih klapa u Omišu (na 6. i 7. festivalu).

4 Kulturno-umjetničko društvo željezničara.

5 Nakon toga klapa će se pojaviti ponovno tek na 16. festivalu (1982. godine) i svojim kontinuiranim nastupanjem postati najprisutnijom ženskom klapom na Omišu.

6 Jedna je od osnovnih teza koju razrađujem u svojoj knjizi (2016.) ta da su se žene i muškarci u prošlosti izražavali istim glazbenim sredstvima tipičnima za klapsku pjesmu (homofono a cappella višeglasje koje počiva na osnovnim, harmonijskim funkcijama durske tonalitnosti, solistički početak, kretanje I. i II. glasa u paralelnim tercama, kulminacijski VII. stupanj nakon kojega slijedi silazno kretanje, jednostavni, strofični oblici u oblikovanju melopoetske strukture napjeva, češća *ad libitum* tempa.... Upravo zbog glazbenih osobina može se opravdano govoriti o kontinuitetu klapske pjesme i kod žena.

Izvori sa zapisima dalmatinskih napjeva s klapskim obilježjima s kraja devetnaestoga i s početka dvadesetoga stoljeća svjedoče o tome da su ih izvodile žene (Kuba, Bersa). Zapise ženskoga pjevanja nalazimo i poslije u mnogim zbirkama tradicijskih, ali i općenito folklornih izvedbi pjesama koje nose klapska obilježja bilo u spontanim ili organiziranim izvođenjima⁷. Veliki broj ženskih tekstova u spomenutim zbirkama govori o aktivnosti žena na području klapskih izvedbi, dakle o pjevačicama, stvarateljicama.

Međutim, pozornica je postavljala sve veće zahtjeve. Nije bilo dovoljno spontano otpjevati klapsku pjesmu u jednostavnoj harmonizaciji. S razvojem sve većih interpretativnih zahtjeva klapskih izvedbi za pripremu za Festival ukazala se potreba za voditeljima koji će pripremiti klapu za javno izvođenje. Trebalo je duže vrijeme raditi s klapom, uvježbavati repertoar, raditi na vokalnoj tehnici, nalaziti načine da se pjesme na pozornici donesu u punoći klapskoga uravnoteženog zvuka, da se ostvari „klapska fuzija”⁸, da se pjesme interpretiraju u skladu teksta i glazbe, adekvatnom tempu, profiliranoj izražajnosti... Sve to ujediniti i realizirati zahtijevalo je vrsno umijeće, ne samo glazbeno, već i psihološko. U osnovi, voditelj je trebao biti glazbeno kvalitetan i obrazovan, ali i osviješteni poznavatelj kretanja klapske pjesme, zahtjeva scene/pozornice, potreba i želja publike. Mnogi su se u tome tražili, nekima je manjkalo glazbenoga obrazovanja, neki nisu razumijevali suštinsku pojavnost klapske pjesme i klapske izvedbe koja nije zborska. Izvedbena praksa koja je sve manje spontana i slijedi zakone glazbene izvedbe sa specifičnom, sebi svojstvenom građom i prezentacijom nametnuli su zahtjeve kojima su mogli udovoljiti jedino profesionalni glazbenici. Od voditelja koji su radili s klapom spontano, intuitivski, amaterski, formirali su se voditelji respektabilnoga glazbenog znanja usmjerenoga na specifični izričaj klapske pjesme. To su uglavnom bili glazbenici priznati i na drugim glazbenim područjima kao instrumentalisti, glazbeni pedagozi i glazbeni teoretičari. Njihov se rad počeo sve više cijeniti, a njihovi uspjesi na festivalima i nagrade stavili su ih u rang izvrsnosti koja se traži i od koje se uči. Cijena im je na tržištu postajala sve veća. Za usporedbu, prvi voditelji bili su mahom pjevači u klapama koji su svojim entuzijazmom bili više pokretači djelovanja, a manje stručnjaci na tom polju. S vremenom, sa sve većim zahtjevima glazbene izvedbe, voditelji su postali izuzetno važni u radu i u konačnim rezultatima klapskih izvedbi, dakle e u uspjehu klape. Danas je voditelj klape osoba koja treba imati (što veće i šire) glazbeno obrazovanje, dugogodišnje iskustvo u radu s klapom(ama) te dobre, uspješne rezultate na smotrama, susretima klapa i natjecanjima, a posebno se vrednuju uspjesi na Omiškom festivalu klapa.⁹

7 Buble (1985; 1986); Furčić 1980; 1984); Milin Ćurin (2002); Bošković, Rogošić i Čaleta (ur.) (2010); Čaleta, Joško i Rogošić, Marko (2014) i dr.

8 Primorac (2010)

9 Zbog sve veće važnosti voditeljske uloge, ali i zbog potrebe da se ne samo njima već i izvođačima, obrađivačima i skladateljima omoguće što kvalitetnija, usmjerena teorijska i praktična znanja s područja klapskoga pjevanja, Umjetnička akademija u Splitu sljedeće akademske godine (2017./18.) započinje s posebnim stručnim programom, nazvanim *Klapsko pjevanje*.

VODITELJICE

U svojim *Ljetopisima* Miljenko Grgić prvi je put dao važnost voditeljskom klapskom djelovanju posvećujući mu cijelo poglavlje (Grgić 2006: 93-112). Istaknuo je da je „u prvim godinama od osnutka Festivala u cijeloj Dalmaciji postojao manjak glazbenih zvanja i zanimanja. Većina je stručnjaka djelovala u gradovima, gdje je ionako bila koncentracija klapa. Budući da zanos za klapsko pjevanje nije na tome stao, nego se ubrzano širio na prigradska naselja i obližnja mjesta, odjednom se ukazala potreba za pojačanim angažmanom klapskih voditelja[...] U ranim festivalskim spisima i drugim dokumentima često se oznaka voditelja javlja u više inačica: „glazbeni voditelji”, „stručni ili umjetnički voditelji klapa”, „korepetitori” i „klapski dirigenti” (str. 93.). „Tijekom prvog desetljeća od osnutka Festivala definirana je služba voditelja klapa, pri čemu je stekla one atribucije po kojima je danas prepoznajemo. Temelj čini glazbeno-pedagoški i reproduktivni rad, uz koji se vezuje melografsko bilježenje i harmoniziranje napjeva, aranžiranje skladbi, sve do skladanja. Sintezu različitih glazbenih specijalnosti uspjeli su dostići samo rijetki pojedinci [...] Općenito uzevši, što je više rastao ugled klapa, to se u javnosti više priznavao rad njihovih voditelja. Sve učestaliji uspjesi klapa na domaćim i međunarodnim zbornicima i drugim smotrama i natjecanjima, pridonijeli su tome da se klapsko vođenje prihvatiti kao društveno korisno zvanje i zanimanje. U manjim sredinama voditelji klapa izrasli su u pokretače ili nositelje glazbenoga života. Time su postupno stjecali ne samo veliki ugled, nego i utjecaj na kulturne tokove svoje sredine.” (str. 95.) Grgić je utvrdio da se manji broj voditelja opredijelio za profesionalno zvanje voditelja klapa (Ljubo Stipišić, Duško Tambača i Antun Milatić) i na njihov melografski angažman. Utvrđuje i da među registriranim klapskim voditeljima nadmoćno prevladavaju muškarci.

Od Prvoga omiškog festivala (1967.) do 45. festivala (2015.) registrirano je preko 370 voditelja. Od toga je bilo 88 voditeljica, okvirno 24%. U počecima, bilo ih je vrlo malo, najčešće su vodile jednu klapu ili su se pojavile samo jednom. Franka Sovulj se u tom razdoblju ističe voditeljstvom klape *Smilje* (tijekom tri godine) i posebno Verica Nižić koja je u rasponu od 1986. do 1999. godine došla na Omiški festival osam puta. S vremenom je broj voditeljica rastao pa se tako npr. na samom 45. festivalu (2011.) pojavilo šest novih voditeljica. Danas je uobičajeno da voditeljice rade i s više klapa, iako ima i onih voditeljica koje su isključivo vezane samo za jednu, obično lokalnu klapu i vode je duži niz godina (npr. Mirjana Mikičić-Flego s klapom *Teħa*, Mara Manjić s klapom *Amfora*, Tanja Topić s *Fjoretom* iz Makarske, Stjepana Lukašević s *Kapricom* iz Zadra, Ivana Smoljanović sa ženskom klapom *Filip Dević* te Lida Farkaš i Romana (Bakarić) Heorut sa *Stentorinom* iz Daruvara. Ne može se reći da su voditeljice isključivo vezane za ženske klape iako najčešće tako započinju. Ponekad su voditeljice žen-

Ovaj program u okviru cjeloživotnog učenja ostvaruje se u suradnji sa Zakladom Ljube Stipišića Delmate u Zadru i s Festivalom dalmatinskih klapa u Omišu. Nositelj programa je Splitsko sveučilište.

skih klapa ujedno i pjevačice u klapi gdje, ako nisu vodeći, prvi glas, nastoje popuniti i ojačati druge dionice, a takva je praksa i kod muških klapa.

Za razliku od njih neke su voditeljice poznate po dugogodišnjem voditeljstvu različitih vrsta klapa, kako ženskih, muških, tako i mješovitih. Npr. Terezija (Čečuk) Kusanović vodila je šest klapa, Tatjana Zorić pet, Nensi (Mišić) Barić osam klapa, Eliana (Trutin) Šupe sedam, Antonela Pilić Burić šest, Aida Vidan pet, a Sanja (Pletikosić) Kovačić čak devet klapa (s područja Dubrovačko-neretvanske županije).

Podaci u sljedećoj tabeli uzeti su iz popisa voditelja klapa u *Ljetopisima Festivala dalmatinskih klapa – Omiš: 1967. - 2006.* (Grgić 2006: 99-112), a podaci o imenima voditeljica klapa od 2007. do 2016. godine iz programskih su knjižica Festivala. Kako se pojedinih godina događalo da voditeljice dođu na Festival s dvjema ili trima klapama, radi jasnoće, takve sam u toj godini obilježila znakom ** za dvije, odnosno *** za tri klape.

IME	FESTIVAL	KLAPA
Stermotić Paola	1972. ¹⁰ , 1983.	<i>Finera</i> (m) iz Medulina; <i>Medulinska klapa</i> (m) iz Medulina
Ljubica Popov	1979. ¹¹	<i>Tribunjke</i> (ž) iz Tribunjia
Mirjana Šimunđa	1979.	<i>Zadranke</i> (ž) iz Zadra
Snježana Kukavica	1981.	<i>Tajer</i> (m) iz Sali
Vali Rako ¹²	1983.	<i>Brodosplit</i> (m) iz Splita
Franka Sovulj	1985., 1986., 1988.	<i>Smilje</i> (ž) iz Omiša
Verica Nižić	1986., 1989., 1993., 1994., 1996., 1997., 1998., 1999.	<i>Priješke lavandijere; (Lavandjere)</i> iz Preka; <i>Viola</i> (ž) iz Sv. Filipa i Jakova
Terezija (Čečuk) Kusanović	1989., 1994., 1995., 1998.** , 1999.** , 2000.** , 2001.** , 2002., 2003., 2004., 2005., 2006.	<i>Smilje</i> (ž); <i>Omiš</i> (m); <i>Puntari</i> (m/mj) ¹³ iz Omiša; <i>Tamarin</i> (ž), <i>Ar'ja</i> (m); <i>Marušić</i> (m) iz Vranjica
Tatjana Masnov	1990.	<i>JTP-Zadranke</i>
Melina Melki	1990.	<i>Mareta</i> (m) iz Zagreba

¹⁰ U svojoj knjizi (2016.) koristila sam podatke iz Grgićeva popisa (Grgić 2006: 109). Međutim, naknadno provjeravajući, za podatak da je Paola Stermotić te godine vodila klapu na Festivalu, nisam našla potvrdu. U Zborniku I (Kljenak i Vlahović, ur.) u popisu klapa je zabilježeno da je klapa *Medulin* nastupila 1971. i 1972. godine, ali izvedbe njihovih pjesama nisu uvrštene u notnim zapisima, među 217 pjesama, iz kojih bi se saznalo i o imenu voditelja/ice.

¹¹ Pretpostavljam da je riječ o nekoj vrsti izaslanika klape. Često se događalo da klapa, ukoliko nije imala profesionalnoga voditelja, kao voditelja prijavi nekoga iz svojih redova. Praksa je bila i da, osobito pred Omiški festival, klapa angažira poznatijega voditelja za manji broj proba, a on se nije želio eksponirati predstavljajući se kao njihov stalni voditelj. U nekim su slučajevima bila navedena oba imena.

¹² Naznaka – korepetitor.

¹³ Od 2001. u kategoriji mješovitih klapa.

IME	FESTIVAL	KLAPA
Tatjana Zorić	1991., 1993., 1998., 2002., 2003., 2004., 2011., 2015**.	<i>JTP-Zadranke; Kadena</i> (m) iz Zadra; <i>Kolanjke</i> (ž) iz Kolana; <i>Krijanca</i> (m) iz Raba
Tina Udović	1991.	<i>Levant</i> (m) iz Rijeke
Lidija Lončar ¹⁴	1991.	<i>Mareta</i> (ž) iz Sali
Anita Rončević ¹⁵	1992., 1993.	<i>Levant</i> (m) iz Rijeke
Senka Nižetić	1993.	<i>Fjorin</i> (ž) iz Selca na Braču
Nensi (Mišić) Barić	1993., 1994., 1995., 1996., 1998., 2001., 2002., 2004., 2005., 2006., 2009.***, 2010., 2012.	<i>Puntari</i> (m); <i>Smilje</i> (ž); <i>Omiš; Gospojice</i> (ž); <i>Mostina</i> (m) iz Omiša; <i>Lungomare</i> (m) iz Umaga; <i>Ješka</i> (ž) iz Strožanca; <i>Lišnjak</i> (m) iz Srinjina; <i>Fjoret</i> (ž) iz Makarske; <i>Sutvid</i> (ž) iz Tučepa
Tatjana Zorić	1993., 1998., 2002., 2003., 2011., 2015**	<i>Zadranke; Diadora</i> (ž); <i>Kadena</i> (m) iz Zadra; <i>Kolanjke</i> iz Kolana; <i>Krijanca</i> (m) iz Raba.
Jozenka Nižetić	1994.	<i>Fjorin</i> (ž) iz Selca na Braču
Nataša Ožura	1994., 1995., 1996., 1997.	<i>Fortunal</i> (m); <i>Baklje</i> (ž) iz Rijeke
Nina Cosetto	1994., 1995., 2002., 2003., 2004., 2005.	<i>Zagreb</i> (ž); <i>Gričke vještice</i> (ž); <i>Gričanke</i> (ž); <i>Jelsa</i> (m) iz Zagreba;
Dolores Terzanović	1995.	<i>Lanterna</i> (m) iz Šibenika
Nela Bujas – Luketić	1996., 1997., 2002., 2011.	<i>Kaleta</i> (m); <i>Jedinstvo</i> (ž) iz Splita; <i>Ankora</i> (ž) iz Podstrane
Mirjana Mikičić – Flego	1997., 1998., 2000., 2001., 2002., 2003., 2005., 2006., 2012., 2013.	<i>Teha</i> (ž) iz Cresa
Lidija Čujić (Živković)	1998., 2011., 2012. ¹⁶	<i>Lučac</i> ¹⁷ iz Splita; <i>Ventula</i> (ž) iz Splita
Lenka Grahovac	1998.	<i>Zvezdice</i> ¹⁸ iz Visa

14 Uz Ratka Pelicarića.

15 U *Ljetopisima...* (Grgić 2006: 98) u tekstu o voditeljicama istaknuo je ime Anite Rončević, koja se u ulozi voditeljice javlja na 14. festivalu, kao osoba „koja je tijekom više od dva desetljeća bila najzauzetija klapska voditeljica. Vodila je čak 6 klapa od Rijeke preko Kalija, Tkona do Zadra”. Podatak je potpuno pogrešan, a ponavlja se i u Tablici 29. gdje su abecednim redom navedena imena voditelja, klape koje su vodili, mjesta iz kojih dolaze te oznaka festivala na kojemu/kojima su nastupili (ibid.: 108). Provjeravajući podatke, ustanovila sam da je Anita Rončević vodila jedino klapu *Levant* iz Rijeke (26. i 27. festival), dok je sve ostale, navedene pod njezinim imenom (*Galija JTP; Kali; Kunjke; Maraska* i *Zadranke*) u navedenim godinama vodio Marinko Rušev.

16 Te godine uz voditelja Jasminka Šetke.

17 Riječ je o dječjoj klapi.

18 Također dječja klapa.

IME	FESTIVAL	KLAPA
Eliana Trutin (Šupe)	1998., 1999., 2001.**, 2002.**, 2004., 2006., 2007.**, 2008., 2010., 2011., 2013**.	<i>Poseidon</i> (m); <i>More</i> (m); <i>Rećina</i> (ž); <i>Brodarica</i> (m) iz Šibenika; <i>Viola</i> (ž) iz Zadra; <i>Bilice</i> (m) iz Bilica; <i>Jacera</i> (m) iz Šibenika
Marija Prpić	1998., 1999., 2000., 2002., 2003.	<i>Senjkinje</i> (ž) iz Senja; <i>Mažurana</i> (ž) iz Novog Vinodolskog
Mia Šimić	1998.	<i>Smilje</i> (ž) iz Omiša
Teja (Tadeja) Barović	1998., 1999., 2000., 2001., 2003.**, 2004., 2006.	<i>Stonke</i> (ž) iz Stona; <i>Slano</i> (m) iz Slanog
Marija Brunsko	1999., 2002.	<i>Škojić</i> (ž) iz Gornjeg Sela sa Šolte
Barbara Batur	2000.	<i>Reful</i> (m); <i>Viola</i> (ž) iz Sv. Filipa i Jakova
Zrinka Mikulićin	2001.	<i>Bile vile</i> (ž) iz Rogoznice
Emina Pejica	2001.	<i>Firole</i> (ž) iz Gornje Stubice
Vanja Kruljac	2001.	<i>Kostrena</i> (ž) iz Kostrene
Ivana Srbljan	2002., 2003.***, 2004., 2005.	<i>Kolapjanke</i> (ž); <i>Kolapjani</i> (m) iz Siska; <i>Fortune</i> (ž); <i>Argola</i> (ž) iz Zagreba
Mira (Đukić) Mila- šević	2002., 2012., 2013., 2014., 2015.	<i>Mastrinka</i> (ž) iz Kaštela; <i>Kampaneli</i> (mj) iz Donjih Kaštela
Jelena Prostran	2002., 2003., 2006.	<i>Murtela</i> (ž); <i>Kaleta</i> (m) iz Zadra
Maja Marušić	2002., 2003., 2004.	<i>Ragusavecchia</i> (m) iz Cavtata, <i>For-</i> <i>tuna</i> (ž) iz Dubrovnika
Renata Hasan	2002., 2004.	<i>Žuljanke</i> (ž) iz Žuljane
Sonja Batur	2003., 2010., 2011.	<i>More</i> (m) iz Šibenika; <i>Kanela</i> (m) iz Grebašćice
Sanja Pletikosić	2003, 2004, 2005**, 2006.**, 2007., 2008.**, 2009.	<i>Oštro</i> (m) iz Konavala; <i>Cavtajke</i> (ž) iz Cavtata; <i>Stiga</i> (m); <i>Stiga</i> (mj); <i>Maskeron</i> (mj) iz Župe dubrovačke; <i>Meleda</i> (m) iz Babina Polja; <i>Morvica</i> (ž) iz Babina Polja
Mira Kazija	2003., 2004., 2005.	<i>Peristil</i> (ž); <i>Mozaik</i> (ž) iz Splita
Lina Matutinović	2003., 2004., 2005.**	<i>Versi</i> (m); <i>Versi</i> (mj) iz Splita
Vesna Vladislavić	2003., 2005., 2006., 2014., 2015.	<i>Volat</i> (m); <i>Volat</i> (mj) iz Pučišća; <i>Mor-</i> <i>bin</i> (m) iz Donjeg Humca.
Magdalena Miočić	2003., 2005., 2014.	<i>Citadela</i> (ž) iz Zadra; <i>Karmel</i> (ž) iz Turnja
Antonela Pilić Burić	2004., 2005., 2006., 2007., 2008.***, 2009.**, 2010.**, 2011, 2012***, 2013**, 2014., 2015.	<i>Neverin</i> (ž) iz Kaštel Lukšića; <i>Čiovo</i> (m) iz Trogira; <i>Kampaneli</i> (m) i <i>Kam-</i> <i>paneli</i> (mj) iz Donjih Kaštela; <i>Sveti</i> <i>Florijan</i> (mj) iz Žrnovnice; <i>Tamarin</i> (ž) iz Vranjica;
Jelena Novaković	2004.	<i>Poljica</i> (mj) iz Tugara

IME	FESTIVAL	KLAPA
Dalija Šaban	2004.	<i>Strila</i> (m) iz Omiša
Ivana Šutić	2004., 2005., 2007., 2008.**, 2009., 2010., 2011., 2012.	<i>Špirit</i> (ž); <i>Versi</i> (mj) iz Splita
Martina Rančigaj	2005.	<i>Freya</i> (ž) iz Šmarje pri Jelšah (Slovenija)
Aida Vidan	2005.**; 2006., 2007., 2008.***, 2009.**	<i>Ladonja</i> (ž) iz Pazina; <i>Motovun</i> (m) iz Motovuna; <i>Sveti Petar</i> (m) iz Svetog Petra u Šumi; <i>Teranke</i> (ž) iz Pule; <i>Teran</i> (m) iz Trviža
Agneza Radonić	2006.	<i>Hurania</i> (m) iz Vranjica
Dalija Gavranić	2006.	<i>Prinčipese</i> (ž) iz Blata
Anamarija Knego-Vidović	2006., 2007., 2009.	<i>Reful</i> (m) iz Hreljina
Katica Burić	2006., 2007., 2008., 2011. ¹⁹	<i>Uzorita</i> (ž) iz Sukošana
Iva Mustač Klarić	2006., 2007., 2011., 2012.	<i>Vir</i> (m) iz Vira; <i>Libar</i> (ž) iz Privlake; <i>Barufa</i> iz Zadra; <i>Bibinje</i> (m)
Ina Međugorac	2006., 2007.	<i>Vrh gora</i> (mj) iz Vrgorca
Helena Decovski	2007.	<i>Pločanke</i> (ž) iz Ploča
Ana Kodrić	2007., 2008., 2009., 2010, 2012.	<i>Mucigote</i> (ž); <i>Osvit</i> (mj); <i>Akuža</i> (m) iz Splita
Silvana Milišić Šoša	2008., 2010.	<i>Biograd</i> (m); <i>Burin</i> (ž) iz Biograda n/m;
Ariana Bossi	2008., 2013.**	<i>Volta</i> (ž) iz Krka; <i>Rožice</i> (ž) iz Šapjane; <i>Mažurana</i> (ž) iz Omišlja
Ivna (Peko) Mandić	2008., 2009., 2010.**	<i>Vrilo</i> (m); <i>Dalmacijavino</i> (m); <i>Marijanske vile</i> (ž) iz Splita
Marija Didović	2009.	<i>Bepo</i> ²⁰ (mj) iz Omiša
Mara Manjić	2011., 2012., 2013., 2014., 2015.	<i>Amfora</i> (ž) iz Dubrovnika
Sanja Buljanović	2011., 2015.	<i>Peružini</i> (ž) iz Paga
Tanja Topić	2011., 2012., 2013., 2014., 2015.	<i>Fjoret</i> (ž) iz Makarske
Simonida Zlatar – Litović	2011., 2012. ²¹	<i>Alegrija</i> (ž) iz Supetra
Sanja Kovačić	2011., 2012., 2013., 2014.	<i>Skontradura</i> (ž) iz Dubrovnika; <i>Alegria</i> (mj) iz Župe Dubrovačke
Marijana Ivšić (Kolić)	2011., 2014., 2015.	<i>Kolapjanke</i> (ž) iz Siska; <i>Kolapjani</i> (m) iz Siska; <i>Ladarice</i> (ž) iz Siska

19 Te godine uz Magdalenu Miočić.

20 Dječja mješovita klapa.

21 Te godine uz Milivoja Rilova.

IME	FESTIVAL	KLAPA
Željana Cvitanović	2011.	<i>Mirakul</i> (ž) iz Splita
Željka Vojvoda	2012., 2013.	<i>Pižolot</i> (m) iz Zagreba
Stjepana Lukašević	2012., 2013., 2014., 2015.	<i>Kapric</i> (ž) iz Zadra
Marina Stanković	2012.	<i>Nava</i> (ž) iz Orebića
Ivana Smoljanović	2013., 2014., 2015.	<i>Filip Dević</i> (ž) iz Splita
Nora Nemeč	2013.	<i>Stridone</i> (ž) iz Štrigova
Martina Stipčević Petani	2013., 2014.	<i>Kandelora</i> (ž) iz Zemunika
Vesna Ivanović	2013.	<i>Incanto</i> (ž) iz Kotora
Lida Farkaš i Romana Bakarić	2013., 2014., 2015.	<i>Stentoria</i> (ž) iz Daruvara
Antonia Mimica	2013., 2014., 2015.	<i>Falkuša</i> (mj) iz Zagreba
Anita Medvešek	2014.	<i>Lipa</i> (ž) iz Litije iz Slovenije
Marijana Bezić	2014.	<i>Sveta Jelena</i> (ž) iz Dramlja
Sanja Buljanović	2014., 2015.	<i>Peružini</i> (ž) iz Paga
Vesna Vladislavić	2014., 2015.	<i>Morbin</i> (m) Donji Humac
Linda Subotić	2014.	<i>Arsenal</i> (mj) iz Zadra
Ana Gović Blaće	2015.	<i>More</i> (m) iz Šibenika
Jelena Laća	2015.	<i>Maraška</i> (mj) iz Zadra
Monika Bule	2015.	<i>Signum</i> (mj) iz Čapljine, BiH
Ana Brčić	2015.	<i>Štorija</i> (ž) iz Kaštel Kambelovca
Paola Dražić Zekić	2016.	Skontradura (ž) iz Dubrovnika
Gina Damjanović	2016.	<i>Bošket</i> (m) iz Kožina
Nela Šarić	2016.	<i>Kožino</i> (m) iz Kožina

Izdvojila bih nekoliko imena žena koje su dugogodišnjim pojavljivanjem na Festivalu dalmatinskih klapa u Omišu radeći sa ženskim, ali i muškim klapama, potvrdile svoju voditeljsku ulogu: Tatjana Zorić (9 puta od 1991. do 2006.), Terezija (Čečuk) Kusanović (16 puta od 1986. do 2006.), Nensi (Mišić) Barić (15 puta od 1993. do 2012.), Mirjana Mikičić – Flego (10 puta od 1997. do 2013.), Eliana (Trutin) Šupe (16 puta od 1998. do 2016.), Sanja (Pletikosić) Kovačić (14 puta od 2003. do 2014.), Ivana Šutić (9 puta od 2004. do 2012.) i Antonela (Pilić) Burić (20 puta od 2004. do 2016.).

SKLADATELJICE

Činjenica je da u konačnom zbroju skladateljica koje su se okušale na području klapske pjesme malo, što ne čudi – u sveukupnom glazbenom svijetu one su u manjini. Ceribašić ističe da je skladateljstvo u okviru sustava vrijednosti visoke kulture daleko najcjenjenija glazbena profesija i usto gotovo isključivo muška. (Ceribašić 2006: 266) Slično se može ustvrditi i na području klapske pjesme. Ova domena prvenstveno je započela kao muška ali su se, iako rijetko i u malom broju, počele pojavljivati i žene.

Festival dalmatinskih klapa u Omišu od druge godine svoga postojanja (1968.) utemeljio je posebnu „Večer novih skladbi”²². Skladbe pristigle na natječaj festivalsko Povjerenstvo odabire za izvođenje na posebnoj festivalskoj večeri. Osnovni kriterij je da skladbe budu pisane u duhu dalmatinske klapske pjesme.

Prva skladateljica u Večeri novih skladbi bila je Zlatka Kragić, već 1970. godine pjesmom *Lipa varošanka*. Sa svojim je skladbama bila prisutna od 1973. do 1976. godine.²³ Druga je bila Helena Papić s pjesmom *Ja ću te čekati* (1972.) i s novim skladbama od 1988. do 1993. godine.

Jedna od najduže prisutnih skladateljica u Večerima novih skladbi je Nensi (Barić) Borozan²⁴, koja je u natjecateljskom dijelu Festivala od 1998. do 2011. donijela svojih deset novih pjesama.²⁵ Ona je skladateljica svih elemenata svojih skladbi, a uz to je redovito i autorica tekstova svojih pjesama. Štoviše, na Omiškom festivalu 2002. godine bila je dobitnica nagrade „Drago Ivanišević” za stihove.

Treba istaknuti i skladateljicu Vlastu Vrandečić – Lebarić koja je od 1998. do 2015. godine na Omiški festival donijela šest novih skladbi.

GODINA	SKLADATELJICA	NASLOV SKLADBE	IZVEDBA NA FDK
1970.	Zlatka Kragić	<i>Lipa varošanka</i>	1
1972.	Helena Papić	<i>Ja ću te čekati</i>	1
1973.	Zlatka Kragić	<i>Čakulona</i>	1
1974.	Zlatka Kragić	<i>Leti tica golubica</i>	1
1975.	Zlatka Kragić	<i>Sedmi sin</i>	2
1976.	Zlatka Kragić	<i>Mare</i>	3

22 Nazivi za ovu posebnu večer su se mijenjali: „Novokomponirana dalmatinska klapska pjesma”, „Nova pjesma”, „Komponirana pjesma”, „Novokomponirana klapska pjesma” i druge, rjeđe varijante. (Grgić 2006: 145)

23 Osim prve pjesme na Festivalu 1970. godine za koju je tekst napisao Božidar Vranicki, sve je ostale napisao Stjepan Benzon.

24 Završila je teorijski odjel Muzičke akademije u Zagrebu. Poznata je u glazbenim krugovima kao autorica klapske, zbarske i kršćanske glazbe, rock i heavy metal glazbe i kao voditeljica zborova (dječji zborovi u glazbenim školama, mješoviti zbor KUD-a Sv. Kajo, Pučki pivači Tugara, Pučki pivači iz Podstrane), mnogih klapa te kao osnivačica i voditeljica kršćanskog sastava „Riječ”.

25 Na službenim stranicama Festivala nema je na popisima skladatelja.

GODINA	SKLADATELJICA	NASLOV SKLADBE	IZVEDBA NA FDK
1988.	Helena Papić-Stanić	<i>Reste, reste rusulica</i>	3
1991.	Paula Dražić-Zekić	<i>Doma ti je ko u raj</i>	1
	Helena Papić-Stanić	<i>Za svoj in si gajon piva</i>	1
1993.	Helena Papić-Borozan	<i>Nikad više</i>	1
1998.	Nensi Barić	<i>Jubav i vira</i>	3
	Vlasta Vrandečić-Lebarić	<i>Ko more ubit jubav</i>	1
	Terezija Čečuk	<i>Za dite moje nerojeno</i>	1
1999.	Vlasta Vrandečić-Lebarić	<i>Ko će jubav platit</i>	1
	Nensi Barić	<i>Rad imena tvoga</i>	1
2000.	Vlasta Vrandečić-Lebarić	<i>Da mi je umrit</i>	1
	Mirjana Mikičić-Flego	<i>Momu škoju</i>	1
	Paula Dražić-Zekić	<i>Morem plovi golub moj</i>	1
2001.	Nensi Barić	<i>Cvitnica</i>	1
	Mirjana Mikičić-Flego	<i>Nono mi je rekel</i>	1
2002.	Nensi Barić	<i>Ni zraka, ni zemje</i>	2
2003.	Nensi Barić	<i>Dota</i>	1
	Mirjana Mikičić-Flego	<i>Nonov Oče naš</i>	1
	Ivičević, Mirela	<i>Zaprečona iskra</i>	4
2004.	Nensi Barić	<i>Vrtilica</i>	1
2005.	Nensi Barić	<i>Nani, nani</i>	1
2006.	Nensi Barić	<i>Puntižela</i>	2
2007.	Nensi Barić	<i>Soli slane kapje</i>	1
	Mirjana Mikičić-Flego	<i>Modra bajka</i>	1
	Paula Dražić-Zekić	<i>Kad se none udavala</i>	1
2008.	Trutin, Elijana	<i>Ne tentaj vraga</i>	1
2009.	Aida Vidan	<i>Čovik od riči</i>	2
	Terezija Kusanović	<i>Di je</i>	1
2010.	Terezija Kusanović	<i>Moreta</i>	1
	Bilobrk, Dragana	<i>Čakula</i>	1
	Aida Vidan	<i>Vira mi te brani</i>	1
2011.	Nensi Barić	<i>Čeri moje</i>	1
	Terezija Kusanović	<i>Fundamenat</i>	1
2012.	Vlasta Vrandečić - Lebarić	<i>Česmina</i>	1
2013.	Vlasta Vrandečić - Lebarić	<i>Kako će se jubav zvati?</i>	1
2014.	Janja Ramljak (i Vito Balić)	<i>Dugopolje, selo na zavojke</i>	1
2015.	Vlasta Vrandečić - Lebarić	<i>U kori dinje</i>	1
	Lea Ančić	<i>Marinero moj</i>	1
2016.	Ana Kodrić Ivelić	<i>Zvizdan</i>	1

Popis skladateljica s brojem nastupa na Večerima novih skladbi Festivala dalmatinskih klapa u Omišu do 2016. godine:

SKLADATELJICA	GODINA NASTUPA NA VEČERIMA NOVIH SKLADBI
Nensi (Barić) Borozan	1998., 1999., 2001., 2002., 2003., 2004., 2005., 2006., 2007., 2011.
Vlasta Vrandečić-Lebarić	1998., 1999., 2010., 2012., 2013., 2015.
Zlatka Kragić	1970., 1973., 1974., 1975., 1976.
Helena Papić (Stanić) Borozan	1972., 1988., 1991., 1993.
Terezija Kusanović	1998., 2009., 2010., 2011.
Mirjana Mikičić-Flego	2000., 2001., 2003., 2007.
Paula Dražić-Zekić	1991., 2000., 2007.

Pojavljivanje žena na području skladateljskoga djelovanja u okviru Omiškoga festivala čini jedan skromniji broj imena i skladbi. Iz godine u godinu njihovo je pojavljivanje neredovito, a znakovito je da se ista imena ponavljaju. Čini se da je postalo pravilo da se skladba izvede jedino na Večeri novih skladbi i da nema svoj daljnji izvedbeni put. Međutim, može se vidjeti da je malo novih imena i da postoje pauze u pojavljivanju žena na ovim večerima.

Kad je riječ o nagradama na Festivalu, ni one nisu često išle u ženske ruke. Od navedenih skladateljica nagradu Stručnoga povjerenstva dobila je 2000. godine Mirjana Mikičić-Flego za pjesmu *Momu škoju*, a 2001. godine Nensi (Barić) Borozan za pjesmu *Cvitnica*; Godine 2007. Nensi Barić dobila je srebrnu plaketu za pjesmu *Soli slane kapje*, a Aida Vidan 2009. godine brončanu plaketu za pjesmu *Čovik od riči*.

S obzirom na recepciju navedenih pjesama i na njihov daljnji život na Omiškom festivalu, ali i inače u klapskim nastupima, može se reći da nisu zaživjele i da nisu često izbor klapa. Klape očito nisu našle dovoljno motiva i razloga da pjesme izvedene na Večerima novih skladbi prihvate kao dio svoga repertoara na sljedećim festivalima. Ipak, izdvojila bih pjesmu *Zaprećona iskra* Mirele Ivičević, koju i muške i ženske klape češće izvode.

Za usporedbu donosim popis novih skladbi koje su ostvarile značajno mjesto na Festivalu u Omišu. Žene skladateljice u ovom se popisu ne spominju.

SKLADATELJ	NASLOV SKLADBE	IZVEDBA NA FDK
Krešimir Magdić	<i>Sušna zikva na škoju</i>	20 puta
Ljubo Sitpišić	<i>Kod Lepanta, sunce moje</i>	19
Duško Tambača	<i>Ka' smo zdigli crjenu kapu na sikiru</i>	17
Ljubo Sitpišić	<i>Dalmatino, povišću pritrujena</i>	16
Dinko Fio	<i>Golubice bila</i>	16
Krešimir Magdić	<i>Sutra će te ponit</i>	16
Rajmir Kraljević	<i>Loza u škripu</i>	16

SKLADATELJ	NASLOV SKLADBE	IZVEDBA NA FDK
Duško Tambača	<i>Ča vridi</i>	15
Duško Tambača	<i>Sudamja</i>	14
Krešimir Magdić	<i>Deveta ura</i>	14
Krešimir Magdić	<i>Misao svijeta</i>	14
Duško Tambača	<i>Prid didovon slikon</i>	13
Duško Tambača	<i>Moj did</i>	12
Zdenko Runjić	<i>Moja jube</i>	12
Duško Tambača	<i>Maslina</i>	11
Duško Šarac	<i>Šjavica</i>	11
Ljubo Stipišić	<i>Rod delmatski išće glase priko grebi</i>	11
Ivo Brkić	<i>More</i>	10
Mojmir Čačija	<i>Materin plač</i>	10
Krešimir Magdić	<i>Kad mi bude leći</i>	9
Dušan Šarac	<i>Žižula</i>	9
Toma Bebić	<i>Kaleto moja draga</i>	9
Duško Tambača	<i>Perušće besid</i>	9
Vitimir Mikelić	<i>Da bis bjonda znala</i>	9
Krešimir Magdić	<i>Kampošonto</i>	9

OBRADIVAČICE

Emancipacija žena dogodila se i u drugim sferama klapskoga djelovanja. Osim voditeljica i skladateljica javljaju se posljednjih godina i obrađivačice. Danas ih je sve više školovanih, sa završenim glazbenim odjelima muzičkih akademija, a u taj posao ulaze profesionalno.

Imena obrađivača u prvim godinama Festivala u Omišu ostala su najvećim dijelom nepoznata. Tek 1979. godine počelo se sustavno bilježiti njihova imena što postaje obveza tijekom sljedećih dviju godina. Prekid nastaje ponovno 1982. i 1983. godine, nakon čega se kontinuirano nastavlja bilježenje osnovnih podataka o „harmonizatorima”²⁶ i obrađivačima izvornih napjeva (Grgić 2006: 114).

26 U zbornicima Omiškoga festivala klapske pjesme klasificirane su prema načinu oblikovanja napjeva na sljedeći način:

- 1 Spontano klapsko pjevanje
- 2 Jednostavna harmonizacija
- 2/1 Jednostavna harmonizacija s obilježjima spontanoga klapskog pjevanja
- 3 Razvijenija harmonizacija
- 4 Obrada
- 4/1 Obrada s obilježjima klapskoga pjevanja
- 4/2 Obrada s jednostavnom harmonizacijom
- 4/3 Obrada s razvijenijom harmonizacijom
- 4-6 Kompozicija na temelju napjeva starijih narodnih seoskih pjesama obrađena tako da

Upravo fasciniraju moguće varijante u pristupu obradi klapskih izvornih napjeva koje su se u prošlosti nastojale definirati. S vremenom, prema nepisanom pravilu, a spontano donesenom stavu koji je potekao iz prakse klapskih izvedbi, danas sve te mnogostruke pristupe nazivamo jedinstvenim nazivom „obrade“.

U popisu obrađivača za izvorne napjeve 1979. godine spominje se Ljubica Popov (za napjev *Dojdi, dragi, priko gornje vale* u izvedbi *Tribunjki* na 13. festivalu). Podatak je naveden u *Ljetopisima* (Grgić 2006: 127), ali ne i u Zborniku, u kojem je kao obrađivač istaknut Ivo Furčić. Slično je i s pjesmom *Garoful san cviče* u izvedbi *Tribunjki* na 13. festivalu, za koju je u Zborniku za obrađivača isto naveden Ivo Furčić, a u *Ljetopisima* obrađivačica Ljubica Popov. Podaci mogu zbunjivati jer se u to vrijeme uloga voditelja/obrađivača još nije jasno uobličila. Sami pjevači su u prijavama za audicije na Omiškom festivalu na mjesto obrađivača/voditelja vjerojatno navodili nekoga između sebe tko se posebno angažirao u pripremi klape, izboru pjesama i organizaciji nastupa.

Nakon toga, među obrađivačima popisanim u *Ljetopisima* tek se 1994. godine ponovno javlja ime jedne obrađivačice – Terezije (Čečuk) Kusanović,²⁷ solistice i voditeljice višestruko nagrađivane klape *Puntari*. Te je godine na 28. festivalu izvedena njezina obrada pjesme *Ma mladosti mila*. Nakon nje, na 30. festivalu 1996. godine izvedena je obrada pjesme Nensi (Barić) Borozan *Majka Mari kose plela*. U *Ljetopisima* se spominje i Marija Brunsko koja je za 33. festival 1999. godine obradila pjesmu *Pleten mrižu*.

Dok su Terezija Kusanović i Nensi (Barić) Borozan od tada do danas često prisutne na Festivalu dalmatinskih klapa, i kao skladateljice, voditeljice ili kao članice stručnih povjerenstava, za Mariju Brunsko nemam daljnjih podataka. Tako je i s Eminom Peica, koja se u *Ljetopisima* (Grgić 2006: 141) navodi kao obrađivačica pjesme *Farandine moj* izvedene na 35. festivalu 2001. godine. Mira Kazija spominje se kao obrađivačica pjesme *Ribar plete mrižu svoju* izvedene 2003. godine na 37. festivalu (ibid.: 143).

Nensi (Barić) Borozan obradila je i napjev *Zbogon more* na 38. festivalu 2004. godine. Godine 2009. kao voditeljica debitantske muške klape *Mostina* iz Omiša donosi obradu napjeva *Grlice moja mila*, a 2013. pjesmu *Mila majko šalji me na vodu*.

Tek 2008. godine pojavit će se nova obrađivačica – Ivana Šutić.²⁸ Obradila je pjesmu *Na Neretvi, vodi ladnoj*, koja je izvedena na večeri mješovitih klapa u

bi se što više prilagodila klapskom pjevanju

5 Razvijeniija obrada

6 Kompozicija na temelju napjeva starijih narodnih seoskih pjesama iz Dalmacije i dalmatinskih klapskih pjesama. (Buble 1992: 712)

27 Završila je studij Glazbene kulture i studij Solo pjevanja na Umjetničkoj akademiji Sveučilišta u Splitu. Solistica je u splitskom HNK-u i asistentica na navedenom fakultetu.

28 Završila je Muzičku akademiju u Zagrebu, smjer glazbene teorije. Predaje teorijske predmete na Muzičkoj školi „Josip Hatze” u Splitu. Dobitnica brojnih priznanja za vođenje dječjega školskog zbora. Sa izuzetnim uspjehom vodi mješovitu klapu *Versi*.

Opuzenu. Vrlo je uspješno obradila i skladbu *Marča funebra* (Runjić – Popadić) koju je izvela mješovita klapa *Versi* iz Splita na Večeri popularnih skladbi u Blatu na Korčuli 2010. godine i dobila nagradu Stručnoga ocjenjivačkog povjerenstva za najbolji aranžman. Iste godine obradila je i novu skladbu Dragane Bilobrk *Ćakula* izvedenu na Večeri novih skladbi u Omišu 2010. godine. Te godine u izdanoj zbirci *Bračka sjećanja I*²⁹ nalazi se obrada pjesme *Turkinjica konja jaše* koja je izvedena na izlučnim večerima u Omišu 2012. i 2013. godine. Njezine su i obrade pjesama *Da mi se je ribom stvoriti*, izvedena na Festivalu 2012. godine; *Tamo daleko* (2014.) i *Mnogo je vremena* iz 2015. godine.

Terezija Kusanović pojavljuje se i 2009. godine na tzv. Koncertu s povodom u okviru Omiškoga festivala kada je obradila pjesme *Zaspalo je siročče* i *Tri divojke kolo vode* za gostujuću dječju klapu *Bepo* iz Omiša.

Godine 2010. iz Zagreba su došle *Ćakulone* s izvornom pjesmom *Budila majka Ivana* u obradi Ani Vuletić koju su otpjevale i na izlučnoj večeri 2013.

Treba spomenuti i Agnezu Radonić³⁰ koja je u *Bračkim sjećanjima I* obradila pjesmu: *Ja ću poć na more*. U Večeri klapa uz gitaru, jednoj od izmještenih večeri Festivala dalmatinskih klapa, izvedena je njezina obrada pjesme *Ča si nebo*.

1994.	Terezija Kusanović	<i>Ma mladosti mila</i>
1996.	Nensi Barić	<i>Majka Mari kose plela</i>
1999	Marija Brunsko	<i>Pletem mrižu</i>
2001	Emina Peica	<i>Farandine moj</i>
2003.	Mira Kazija	<i>Ribar plete mrižu svoju</i>
2004.	Nensi Barić	<i>Zbogon more</i>
2008.	Ivana Šutić	<i>Na Neretvi vodi ladnoj</i>
2009.	Nensi Barić	<i>Grlice moja mila</i>
2009.	Terezija Kusanović	<i>Zaspalo je siročče; Tri divojke kolo vode</i> ³¹
2010.	Ivana Šutić	<i>Marča funebra</i> (Runjić-Popadić) <i>Ćakula</i> (Dragana Bilobrk)
2010.	Ani Vuletić	<i>Budila majka Ivana</i>
2012.	Ivana Šutić	<i>Da mi se je ribom stvoriti</i> <i>Turkinjica konja jaše</i>
2013.	Nensi Barić	<i>Mila majko šalji me na vodu</i>
2014.	Ivana Šutić	<i>Tamo daleko</i>
2015.	Ivana Šutić	<i>Mnogo je vremena</i>

29 Bošković i dr. (ur.)

30 Završila je teorijski odjel na Muzičkoj akademiji u Zagrebu te studij latinskog jezika i studij fonetike na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Predaje teorijske predmete na glazbenoj školi Josipa Hatzea u Splitu.

31 Obje pjesme namijenjene su dječjoj klapi.

Iz tabele je vidljivo da su se na obrađivačkom području žene počele pojavljivati tek pred nešto više od dvadeset godina. Vidi se da ih je jako malo i da ovaj segment klapskoga djelovanja nosi jedan mali broj obrađivačica. Ipak, uz Tereziju Kusanović (tri obrade), Nensi (Barić) Borožan (četiri obrade), izdvojila bih Ivanu Šutić koja je ne samo brojem (sedam puta) nego i kvalitetom obrada zasigurno najuspješnija obrađivačica.

U zaključku se može reći da su na području djelovanja klapa žene bile prisutne u svim oblicima pojavnosti, kao voditeljice, skladateljice i obrađivačice. Ipak, u prošlosti su bile u daleko manjem broju nego muškarci. U novije vrijeme broj žena sve je veći i sve ih je više visokoobrazovanih. Neke žene aktivne su u svim trima oblicima djelovanja, a ponekad i u četvrtom – kao članice, odnosno pjevačice u klapi. Možda su najmanje uspješne u skladateljskom području, ali to je vidljivo i u recepciji novih skladbi i kod muških skladatelja.

Ono što bi bilo zanimljivo u nekom sljedećem radu o ulozi i važnosti žena u klapskom djelovanju, jest ispitati to kako same sudionice doživljaju svoje uspjehe na ovom, u osnovi, muškom području djelovanja. Bilo bi zanimljivo ispitati njihove osobne potrebe, kao i vrijednosti i odgovornosti koje one vide u bavljenju klapama te upoznati njihove šire glazbene interese. Moglo bi se pozabaviti i ženama sudionicama drugih žanrova u okviru klapskih izvedbi, naročito onih koje uvelike proširuju i mijenjaju tradicijske izvore.

LITERATURA

- Bezić, Jerko. 1979. „Dalmatinske klapske pjesme kroz deset godina omiškog festivala”. U *Zbornik dalmatinskih klapskih pjesama izvedenih na festivalima u Omišu od 1967 do 1976.*, ur. Krešimir Kljenak i Josip Vlahović. Omiš: Festival dalmatinskih klapa Omiš, 16-27.
- Bezić, Jerko. 1980. „Etnomuzikološki pristupi dalmatinskoj folklornoj urbanoj pjesmi”. *Mogućnosti* 27/6: 634-638.
- Bezić, Jerko. 1981. „Deset godina Festivala dalmatinskih klapa u Omišu”. U Rad 23. kongresa Saveza udruženja folklorista Jugoslavije. Slavonski Brod 1976., ur. Zoran Palčok. Zagreb: Društvo folklorista Hrvatske, 327-329.
- Bezić, Jerko. 1981a. „Folklorna glazba otoka Zlarina”. *Narodna umjetnost* 18: 27-148.
- Bezić, Jerko. 1988. „Contemporary Trends in the Folk Music of Yugoslavia”. U *Contributions to the Study of Contemporary Folklore in Croatia.*, ur. Zorica Rajković. Zagreb: Zavod za istraživanje folklor, 49-73.
- Bezić, Jerko. 1996. „Approaches to the People’s Music – Life in Dalmatia (Croatia) in the Past and Present”. *Narodna umjetnost* 33/1: 75-88.
- Bezić, Jerko. 1999. „The Dalmatian Islands – a Geographically Recognised Mediterranean Region – Showing Obvious Differences in the Musical Expression of Their Inhabitants”. *Narodna umjetnost* 36/1: 157-172.
- Bošković, Jurica, Rogošić, Marko i Joško Čaleta (ur.). 2010. *Bračka sjećanja I*. Omiš: Festival dalmatinskih klapa Omiš. (Serija Leut 16).

- Buble, Nikola. 1999. *Dalmatinska klapska pjesma*. Omiš – Split: Centar za kulturu Omiš – Umjetnička akademija Sveučilišta u Splitu.
- Buble, Nikola. 2009. „Dalmatinsko klapsko pjevanje”. U *Hrvatska glazba u XX. stoljeću*, ur. Jelena Hekman. Zagreb: Matica Hrvatska, 267-304.
- Ceribašić, Naila. 2004. „Između etnoloških i društvenih kanona: povijesni izvori o sviračicama narodnih glazbala u Hrvatskoj”. U *Između roda i naroda*, ur. Renata Jambrešić Kirin i Tea Škokić. Zagreb: Institut za etnologiju i folkloristiku – Centar za ženske studije, 147-163.
- Ceribašić, Naila. 2006. „Glazbene umjetnice”. U *Rodno/spolno obilježavanje prostora i vremena u Hrvatskoj*, ur. Jasenka Kodrnja. Zagreb: Institut za društvena istraživanja u Zagrebu, 265-281.
- Čaleta, Joško. 1997. „Klapa Singing, a Traditional Folk Phenomenon of Dalmatia”. *Narodna umjetnost* 34/1: 127-145.
- Čaleta, Joško i Rogošić, Marko 2014. „...za dišpet”. Zagreb: Cantus d.o.o.
- Kljenak, Krešimir i Josip Vlahović (ur.). 1979. *Zbornik dalmatinskih klapskih pjesama izvedenih na festivalima u Omišu od 1967. do 1976.* [=Zbornik I.]. Omiš: Festival dalmatinskih klapa Omiš.
- Kraljević, Rajmir (ur.). 2000. *I. Festival dalmatinske pjesme Kaštela 1999*. Kaštel Kambelovac: Festival dalmatinske pjesme Kaštela.
- Marošević, Grozdana. 2010. „Susret folkloristike i antropologije u hrvatskoj etnomuzikologiji”. U *Folkloristička čitanka*, ur. Marijana Hameršak i Suzana Marjanić. Zagreb: Institut za etnologiju i folkloristiku, 479-510.
- Mezić, Davorka. 1997. „Zadar i njegove klape”. *Bašćinski glasi* 6: 169-179.
- Milin Ćurin, Vedrana. 1995a. „On Female Klapa Groups in Dalmatia (Croatia)”. U *Music, Violence, War and Gender: International Council for Traditional Music – Music and Gender Study Group Meeting, Punat (Croatia), September 20-24, 1995. Abstracts of Papers*, ur. N. Ceribašić i G. Doliner. Zagreb: Matica hrvatska – Institut za etnologiju i folkloristiku, 16.
- Milin Ćurin, Vedrana. 2002. *Pjevanje na otoku Murteru: Kontinuitet i promjene*. Split: Umjetnička akademija Sveučilišta u Splitu.
- Milin Ćurin, Vedrana. 2008a. „40. godina Festivala dalmatinskih klapa u Omišu”. U *Predstavljajući tradicijske kulture na sceni i u medijima*, ur. Aleksandra Muraj i Zorica Vitez. Zagreb: Institut za etnologiju i folkloristiku – Hrvatsko etnološko društvo, 153-161.
- Milošević, Goran. 2008. „Žensko klapsko pjevanje u gradu Korčuli – od Versa do Tiramola”. Seminarski rad u okviru predmeta Metodika glazbene nastave na Odsjeku Glazbene kulture Umjetničke akademije Sveučilišta u Splitu.
- Milošević, Maja. 2010. „Dalmatinsko klapsko pjevanje između tradicijskog i popularnog: Večeri dalmatinske pisme Kaštela 1999. – 2008.” Diplomski rad obranjen na Odsjeku za muzikologiju Muzičke akademije Sveučilišta u Zagrebu.
- Povrzanović, Maja. 1991. „Regionalni, lokalni i individualni identiteti: primjer klapskog pjevanja”. U *Simboli identiteta (studije, eseji, građa)*, ur. Dunja Rihtman-Auguštin. Zagreb: Hrvatsko etnološko društvo, 105-120.
- Primorac, Jakša. 2009. „Klapsko pjevanje i tradicijska vokalna glazba u Hrvatskoj”. U *Hrvatska glazba u XX. stoljeću: Zbornik radova sa znanstvenog skupa održanog u palači Matice Hrvatske 22-24. studenoga 2007.*, ur. Jelena Hekman. Zagreb: Matica Hrvatska, 209-231.
- Primorac, Jakša. 2010a. „O estetici klapskog pjevanja”. *Narodna umjetnost* 47/2: 31-50.
- Škokić, Tea. 2004. „Feministička antropološka kritika: Od univerzalizma do razlike”. U *Između roda i naroda*, ur. Renata Jambrešić Kirin i Tea Škokić. Zagreb: Institut za etnologiju i folkloristiku – Centar za ženske studije, 17-32.

SUMMARY

FEMALE *KLAPA* LEADERS, COMPOSERS AND ARRANGERS IN THE FESTIVAL OF DALMATIAN *KLAPAS* IN OMIŠ (1967. – 2015.)

For the first time in our ethnomusicological literature, in this paper the author presents female *klapa* leaders, composers and arrangers that actively participated in the Festival of Dalmatian *Klapas* in Omiš. The paper also presents the participation and activities of women in the Festival, since its beginnings to 2015, first as leaders, then composers and only recently, as arrangers of *klapa* songs. There were only 24% of female leaders but the number has been increasing in recent years. The presence of women composers in the Omiš Festival has not been significant and, except for a few, has not been recognised any further. As arrangers, women have been present in the last twenty years. However, nowadays, there are an increasing number of female arrangers who completed musical education at Music Academy, and they are professionally engaged.

Key words: women leaders, composers and arrangers, Festival of Dalmatian *Klapas* in Omiš

ISSN 1330-1128 (Tisak) • ISSN 2584-4059 (Online)

UDK: 78+39(497.58) • CODEN: BAGLEC

BAŠĆINSKI

JUŽNOHRVATSKI ETNOMUZIKOLOŠKI GODIŠNJAK • ETHNOMUSICOLOGICAL YEARBOOK OF SOUTHERN CROATIA

GLASI

• GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK – EDITOR-IN-CHIEF

• MIRJANA SIRIŠČEVIĆ

• GOST UREDNIK – GUEST EDITOR

• IVANA TOMIĆ FERIĆ

• KNJIGA 12

• SPLIT

• 2015. – 2016.

UREDNIŠTVO – EDITORIAL BOARD

VITO BALIĆ, [NIKOLA BUBLE], HANA BREKO KUSTURA (ZAGREB), JOŠKO ČAleta (ZAGREB), MIHO DEMOVIĆ (ZAGREB), BOŽIDAR GRGA, JERKO MARTINIĆ (KÖLN, NJEMAČKA), VEDRANA MILIN-ČURIN, MAGDALENA NIGOVIĆ, ANKICA PETROVIĆ (LOS ANGELES, SAD), DAVORKA RADICA, MIRJANA SIRIŠČEVIĆ, IVANA TOMIĆ-FERIĆ, NENAD VESELIĆ (RIM, ITALIJA)

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK – EDITOR-IN-CHIEF

MIRJANA SIRIŠČEVIĆ

GOST UREDNIK – GUEST EDITOR

IVANA TOMIĆ FERIĆ

TAJNIK – SECRETARY

BRANKA LAZAREVIĆ

GRAFIČKI UREDNICI – GRAPHIC EDITORS

GORKI ŽUVELA

ŽANA SIMINIATI VIOLIĆ

IZDAJU – PUBLISHED BY

ODSJECI ZA GLAZBENU TEORIJU I GLAZBENU PEDAGOGIJU UMJETNIČKE AKADEMJE U
SPLITU

ZA IZDAVAČA – FOR THE PUBLISHERS

MATEO PERASOVIĆ

LEKTORI I PREVODITELJI / LANGUAGE EDITORS AND TRANSLATORS:

TRIŠNJA PEJIĆ (ENGLISKI / ENGLISH)

NELA RABADIJA (HRVATSKI / CROATIAN)

KOMPJUTERSKI SLOG / COMPUTER LAYOUT:

VITO BALIĆ

UDK

SVEUČILIŠNA KNJIŽNICA U SPLITU

ADRESA UREDNIŠTVA – ADDRESS

FAUSTA VRANČIĆA 19, HR – 21000 SPLIT

E-MAIL: BASCINSKIGLASI@UMAS.HR

CIJENA – PRICE

150,00 KUNA

TISAK – PRINTED BY

JAFRA PRINT

SPLIT, 2017.